

คำพิพากษา

คดีหมายเลขแดงที่ อม. ๑๙/๒๕๖๕

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

วันที่ ๒ เดือน กันยายน พุทธศักราช ๒๕๖๕

ระหว่าง { คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โจทก์
 นายจารพงศ์ เรืองสุวรรณ จำเลย

เรื่อง ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
การป้องกันและปราบปรามการทุจริต

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๕ ต่อมาเมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๖ ได้มีพระราชกฤษฎีกายกยอผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๖ จำเลยยังคงรักษาการในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จึงเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าพนักงานของรัฐ และเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มีอำนาจหน้าที่เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในกระทรวงมหาดไทย และรับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และผลสัมฤทธิ์ของงานในกระทรวง ให้สอดคล้องกับนโยบายที่คณะรัฐมนตรีแถลงไว้ต่อรัฐสภา หรือที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ และมีอำนาจสั่งราชการและบังคับบัญชาเพื่อให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรี ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๐

และจำเลยมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบำบัดทุกข์บำรุงสุข การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน การอำนวยความสะดวกของสังคม การส่งเสริมและพัฒนากิจการปกครอง การพัฒนาการบริหารราชการส่วนภูมิภาค การปกครองท้องถิ่น การส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและพัฒนาชุมชน การทะเบียนราษฎร ความมั่นคงภายใน กิจการสาธารณสุข และการพัฒนาเมืองและราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทยหรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงมหาดไทย ตามพระราชบัญญัติ ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๓๐ เมื่อระหว่างวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ถึงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ เวลากลางวันและกลางคืนต่อเนื่องกัน จำเลยกระทำความผิดต่อกฎหมาย กล่าวคือ วันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ นายธงชัย แสงประทุม เจ้าพนักงานปกครองจังหวัดชำนาญการ สังกัดปกครองจังหวัดนครราชสีมา ได้รับทราบข่าวว่าจะมีการชุมนุมของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ที่อาคารลิปตพัลลภฮอลล์ สนามกีฬาเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา จังหวัดนครราชสีมา ในวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ จึงจัดทำบันทึกรายงานสถานการณ์ดังกล่าวโดยมี นายชยาวุธ จันทร รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา รักษาการแทนผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา เป็นผู้ลงนามบันทึกข่าววิทยุในราชการกรมการปกครองถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และเสนอ แนวทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองติดตามความเคลื่อนไหวและแจ้งตำรวจภูธรจังหวัดนครราชสีมา จัดเจ้าพนักงานตำรวจดูแลความสงบเรียบร้อย เพื่อเสนอให้จำเลยทราบโดยจัดส่งไปยังจำเลยทางโทรสาร ซึ่งจำเลยทราบหรือควรจะได้ทราบแล้วว่าจะมีการชุมนุม จำเลยย่อมต้องใช้กลไกของระบบราชการ หรือข้อสั่งการอย่างใดอย่างหนึ่งที่กฎหมายให้อำนาจไว้ เพื่อกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในการรักษาความสงบเรียบร้อย ของประชาชนตามอำนาจหน้าที่ แต่จำเลยไม่ได้มีข้อสั่งการอย่างไร วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ช่วงบ่าย จำเลยเดินทางไปเข้าร่วมการชุมนุมดังกล่าว ซึ่งได้มีการถ่ายทอดสดผ่านดาวเทียมของสถานีโทรทัศน์ ช่องเอเชียอาฟเตอร์ไปทุกจังหวัดทั่วประเทศ แกนนำการชุมนุมกล่าวปราศรัยในลักษณะให้มีการแบ่งแยกประเทศ และสั่งให้มีการรวมตัวกันเพื่อไปปิดล้อมองค์กรอิสระต่าง ๆ จำเลยในฐานะหัวหน้าพรรคเพื่อไทยและในฐานะ รักษาการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้รับรู้ถึงการกระทำของแกนนำและกลุ่มผู้ชุมนุมทั้งหมด ทั้งยอมรับข้อเสนอที่ นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ ได้แจ้งต่อผู้ชุมนุม จำเลยกลับปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ โดยกล่าวปราศรัยสนับสนุนการชุมนุมและยอมรับข้อเสนอที่ตรงข้ามซึ่งเป็นการขัดหรือแย้งกับหน้าที่ และอำนาจของตน มีข้อความว่า “...วันนี้กลุ่มผู้นำทั้งหลายได้ออกมาเสนอข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่ คุณณัฐวุฒิ

ได้สรุปให้ฟังนั้น ผมในนามของพรรคเพื่อไทยและรัฐบาลก็จะขอน้อมรับเอาข้อเสนอทุกข้อของท่านไปดำเนินการต่อร่วมกับพี่น้องประชาชนคนเสื้อแดงหมดทุก ๆ คน ของ นปช. ครับ เราต่อสู้กันเพื่อรักษาไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตย...ทุกคนในที่นี้ล้วนแล้วแต่เป็นแกนนำ ถ้าท่านใช้การแตกเซลล์จากหนึ่งคนหาให้ได้สิบคน สิบคนหาได้ร้อยคน ร้อยคนหาได้พันคน พันคนหาได้หมื่นคน หมื่นคนหาได้แสนคน แสนคนหาได้ล้านคน ทำได้ไหมครับพี่น้องครับ ผมเชื่อมั่นว่าท่านทำได้นะครับในฐานะผมเป็นนายทะเบียนอาวุธปืนนะครับ ... คนไทยนิยมมีอาวุธปืนอยู่ในประเทศสืบสานกระบองกระบี่พี่น้องครับ เป็นอาวุธปืนที่ใช้สำหรับป้องกันตัวเอง เพราะฉะนั้น ใครที่จะถูกอำนาจพลังของประชาชนก็ให้มันรู้ไป ผมเชื่อมั่นว่าพวกเราทุกคนก็ต้องเตรียมความพร้อมทุกอย่าง เพื่อเข้าสู่สถานการณ์แตกหัก และก็ยืนยันกับท่านได้นะครับว่ารัฐบาลก็จะยืนเคียงบ่าเคียงไหล่... ผมในฐานะหัวหน้าพรรคเพื่อไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในคณะรัฐบาล เรารัฐบาลนี้มุ่งมั่นทำงานเพื่อพี่น้องประชาชน และจะทำงานต่อไปโดยไม่หวั่นไหว และจะไม่ยอมแพ้เด็ดขาด...” ขณะที่จำเลยปราศรัย มีเจ้าพนักงานปกครองหรือหน่วยงานในบังคับบัญชาของจำเลยได้ร่วมสังเกตการณ์หรืออยู่ในสถานการณ์การชุมนุมด้วย จำเลยยังปราศรัยในลักษณะยุยงส่งเสริมเพื่อให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง โดยมีมูลเหตุจูงใจให้กลุ่มผู้ชุมนุม นปช. หรือผู้ที่ได้รับชมการถ่ายทอดสดผ่านดาวเทียมของสถานีโทรทัศน์ช่องเอเชียอาฟเทคไปทุกจังหวัดทั่วประเทศ หลงเชื่อคล้อยตามออกมาร่วมกันกระทำการตามข้อเรียกร้องของกลุ่ม นปช. อันเป็นการล่อลวงละเมิดกฎหมายแผ่นดิน เพื่อให้เกิดความปั่นป่วนวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง เกิดความกระด้างกระเดื่องต่อระบบการปกครอง และเกิดความไม่สงบในประเทศ ทั้งที่จำเลยทราบดีอยู่แล้วว่าบ้านเมืองเกิดปัญหาความขัดแย้งและความแตกแยกของชนในชาติจนรัฐบาลต้องประกาศยุบสภาและประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี และอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ จำเลยมีหน้าที่สั่งการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อระงับยับยั้งมิให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง แต่จำเลยกลับกระทำการเป็นปฏิปักษ์กับอำนาจหน้าที่ของจำเลยเพื่อสนับสนุนให้พรรคเพื่อไทยยังคงเป็นรัฐบาลต่อไปและเป็นไปเพื่อประโยชน์ทางการเมืองของพรรคเพื่อไทยที่จำเลยเป็นหัวหน้าพรรค จำเลยรับทราบข้อเสนอของกลุ่มผู้ชุมนุมมีเนื้อหาสรุปว่าขอให้นายกรัฐมนตรีไม่ต้องลาออก ให้เร่งแก้ไขปัญหาโครงการรับจำนำข้าว ให้เร่งจับกุม นายสุเทพ เทือกสุบรรณ และแกนนำ นายกรัฐมนตรีไม่ต้องไปรับทราบข้อกล่าวหาของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ให้เปิดเผยรายชื่อบริษัทหรือผู้สนับสนุน คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทย

ให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) เพื่อจะได้ดำเนินการต่อต้านสินค้า หากมีสถานการณ์รุนแรงให้ประกาศขัดตาวนองค์การอิสระทุกองค์กร ให้จัดตั้งองค์กรเงา เช่น กสม.เงา และอธิการบดีเงา ให้มวลชนเตรียมพร้อมตลอดเวลา แต่ยังไม่ได้นัดหมายการเคลื่อนไหว แต่จำเลยกลับปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ เพิกเฉยไม่สั่งการเพื่อระงับยับยั้งมิให้เกิดความวุ่นวายปั่นป่วนขึ้นในบ้านเมือง จนเป็นเหตุให้มีกลุ่มผู้ชุมนุมเดินทางเข้ามาชุมนุมเรียกร้องยังพื้นที่กรุงเทพมหานคร และปิดล้อม สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อไม่ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ข้าราชการและลูกจ้างปฏิบัติงานได้ตามข้อเรียกร้องของกลุ่ม นปช. และได้มีการนำป้ายผ้าไวโอลที่ปรากฏ ข้อความว่า “ประเทศนี้ไม่มีความยุติธรรม กูขอแยกเป็นประเทศล้านนา” ไปติดไว้บริเวณสะพานลอยข้ามถนนสายพิษณุโลก - นครสวรรค์ บริเวณหน้าวัดจุงนาง หมู่ที่ ๔ ตำบลท่าทอง อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก ทั้งขาเข้าและขาออก บริเวณสะพานลอย ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลพลาซ่า สาขาเชียงราย ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ผังขาเข้าจังหวัดเชียงราย บริเวณสะพานลอยหน้าตลาดสดปากอ่ดำ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลปากอ่ดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ตลอดจนมีการติดป้ายไวโอลว่า “อยู่ด้วยกันด้วยความสามัคคีไม่ได้ ... ก็แบ่งแยกกันอยู่ มึงกับกูแยกแผ่นดินกันไปเลย” บนสะพานลอยย่านอนุสรณ์สถาน ถนนวิภาวดีรังสิต ใกล้สนามบินดอนเมือง กรุงเทพมหานคร การกระทำของจำเลย เป็นการใช้อำนาจหน้าที่ในตำแหน่งโดยมิชอบ และจำเลยยังไปกล่าวปราศรัยเพื่อยุยงส่งเสริมการชุมนุมของกลุ่ม นปช. อย่างต่อเนื่อง จนเป็นเหตุให้เกิดสถานการณ์ความรุนแรงขึ้นในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขตปริมณฑล และพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศในหลายพื้นที่ เป็นผลให้ประชาชนผู้บริสุทธิ์เสียชีวิต ได้รับบาดเจ็บและเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ต้องเข้าควบคุมอำนาจในการปกครองประเทศ การกระทำของจำเลยเป็นผลโดยตรงให้เกิดผลกระทบ ต่อความไม่สงบเรียบร้อยของบ้านเมือง โดยเฉพาะการขึ้นปราศรัยของจำเลยเป็นการกล่าวยุยงเพื่อให้เกิดความไม่สงบ จึงเป็นการกระทำที่ปรากฏด้วยวาจา หรือวิธีการอื่นใดอันมิใช่เป็นการกระทำภายในความมุ่งหมายแห่งรัฐธรรมนูญ และมีใช่เพื่อแสดงความคิดเห็นหรือติชมโดยสุจริต เพื่อให้เกิดความปั่นป่วนหรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชน ถึงขนาดที่จะก่อความไม่สงบขึ้นในราชอาณาจักร และเพื่อให้ประชาชนล่วงละเมิดกฎหมายแผ่นดิน ทั้งเป็นการสนับสนุนให้การชุมนุมของกลุ่ม นปช. ลุกลามขยายตัวอย่างกว้างขวางจนเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่อาจควบคุมสถานการณ์ให้เกิดความสงบขึ้นในบ้านเมืองได้ ดังจะเห็นได้จากการที่จำเลยกล่าวปราศรัย

ที่จังหวัดอุดรธานี ในชื่องาน “นปช. ลั่นกลองรบ ครั้งที่ ๒” จำเลยปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบในการป้องกันมิให้เกิดความวุ่นวายหรือความไม่สงบขึ้นในบ้านเมืองอันเป็นหน้าที่โดยตรงของจำเลย ในฐานะรักษาการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จำเลยรับทราบแนวทางข้อเสนอของกลุ่ม นปช. แล้วละเว้นไม่ดำเนินการสั่งการ ตรวจสอบ หรือดำเนินการใด ๆ เพื่อระงับยับยั้งหรือป้องกันเหตุการณ์ความวุ่นวายที่จะเกิดขึ้นจึงมีมูลความผิด เหตุเกิดที่ตำบลปทุมใหญ่ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ต่อเนื่องเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ และมาตรา ๑๑๖ (๒) (๓) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๗/๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๗๒ ประกอบมาตรา ๓๐ และ ๑๙๒

ศาลส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องให้จำเลยทราบโดยชอบแล้ว จำเลยไม่มาศาล และได้ออกหมายจับแล้ว แต่ไม่สามารถจับตัวได้ภายในกำหนด จึงพิจารณาคดีโดยไม่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลย และจำเลยไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาคดีครั้งแรก ถือว่าจำเลยให้การปฏิเสธตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง วรรคสอง และมาตรา ๓๓ วรรคสาม แต่จำเลยตั้งทนายความมาดำเนินการแทนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๘ วรรคสอง

พิเคราะห์พยานหลักฐานตามทางไต่สวนของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ประกอบกับสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. รวมทั้งคำแถลงปิดคดีของโจทก์และจำเลยแล้ว ข้อเท็จจริงเบื้องต้นรับฟังได้ว่า ก่อนเกิดเหตุได้มีคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) ซึ่งมี นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เป็นหนึ่งในแกนนำจัดการชุมนุมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อต่อต้านรัฐบาลในขณะนั้นที่มีจำเลยเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยการเคลื่อนไหวและชุมนุมมีการปิดการจราจรในถนนสำคัญ บุกรุกและยึดสถานที่ราชการหลายแห่ง ไล่ข้าราชการ พนักงาน หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐออกจากสถานที่ราชการ เอาโซ่คล้องประตูเพื่อไม่ให้ข้าราชการ พนักงาน หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทำงาน โดยกระทรวงมหาดไทย ถูกปิดยึดพื้นที่ทำให้ไม่สามารถเข้าไปปฏิบัติงานได้ตั้งแต่วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๖ เป็นระยะเวลานาน

ประมาณ ๖ เดือน ต้องไปใช้สถานที่ชั่วคราวภายนอกหลายแห่ง เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๖ ได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๖ มีผลทำให้รัฐมนตรีทั้งคณะต้องพ้นจากตำแหน่ง แต่ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ ตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๑ ขณะเกิดเหตุจำเลยรักษาการในตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจนถึงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ จำเลยจึงเป็นผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔ ทั้งเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา วันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๗ ได้มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี และอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการ ในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๘ มีผลบังคับใช้ระหว่างวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๗ ถึงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๗ ตามเอกสารหมาย จ.๑๖ แผ่นที่ ๔๖๙ และแผ่นที่ ๔๗๐ จำเลยซึ่งรักษาการในตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจึงเป็นรองประธานในคณะกรรมการบริหารสถานการณ์ฉุกเฉิน ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๘ มาตรา ๖ ตามเอกสารหมาย จ.๙ แผ่นที่ ๓๗๑ ถึงแผ่นที่ ๓๗๙ นายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ พิเศษ ๑/๒๕๕๗ เรื่อง การจัดตั้งศูนย์รักษาความสงบ (ศรส.) ตามเอกสารหมาย จ.๑๖ แผ่นที่ ๔๗๓ ถึงแผ่นที่ ๔๗๕ วันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ นายธงชัย จัดทำบันทึกข่าววิทยุในราชการกรมการปกครอง เรื่อง รายงาน ความเคลื่อนไหวของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ระบุว่า ๑. สถานการณ์ ด้วยในวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. กลุ่ม นปช. จะจัดประชุมแกนนำ นปช. และสมาชิกทั่วประเทศในชื่องาน “นปช. ลั่นกลองรบ” ณ อาคารลิปตพัลลภฮอลล์ สยามกีฬาเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา คาดว่าจะมีสมาชิกร่วมประชุมประมาณ ๔,๐๐๐ คน ๒. การปฏิบัติ จัดเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองติดตามความเคลื่อนไหว และแจ้งตำรวจภูธรจังหวัดนครราชสีมา จัดเจ้าพนักงานตำรวจดูแลความสงบเรียบร้อย จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ โดย นายชยาวุธ เป็นผู้ลงนาม ตามเอกสารหมาย จ.๑๑ และส่งทางโทรสารไปตามลำดับสายงานและการบังคับบัญชาเพื่อเสนอต่อจำเลย ปลัดกระทรวงมหาดไทย และอธิบดีกรมการปกครอง ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

ได้มีการชุมนุมดังกล่าวโดยมีการถ่ายทอดสดผ่านดาวเทียมของสถานีโทรทัศน์ช่องเอเชียอัปเดตไปทั่วประเทศในเวลา ๑๗.๐๖ นาฬิกา นายณัฐวุฒิ ได้กล่าวปราศรัยเกี่ยวกับข้อเสนอของกลุ่ม นปช. ต่อจากนั้นจำเลยได้กล่าวปราศรัยมีข้อความตามฟ้องปรากฏตามคำถอดถ้อยคำบันทึกเสียงเอกสารหมายเลข จ.๑๒ แผ่นที่ ๓๙๐ ถึงแผ่นที่ ๓๙๑ หลังจากนั้น นายธงชัย จัดทำบันทึกข่าววิทยุในราชการกรมการปกครองฉบับลงวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ ตามเอกสารหมายเลข จ.๑๓ เสนอต่อจำเลย ปลัดกระทรวงมหาดไทย และอธิบดีกรมการปกครอง แต่จำเลยไม่ได้มีข้อสั่งการอย่างไร ต่อมาในกลุ่มคนนำป้ายผ้าไวโนลปรากฏข้อความว่า “ประเทศนี้ไม่มีความยุติธรรม กุขอแยกเป็นประเทศล้านนา” ไปติดไว้บริเวณสะพานลอยข้ามถนนสายพิษณุโลก-นครสวรรค์ บริเวณหน้าวัดจุงนาง หมู่ที่ ๔ ตำบลท่าทอง อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก ทั้งขาเข้าและขาออก บริเวณสะพานลอย ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลพลาซ่า สาขาเชียงราย ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ผังขาเข้าจังหวัดเชียงราย บริเวณสะพานลอยหน้าตลาดสด ปากอ่ดำ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลปากอ่ดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ตามเอกสารหมายเลข จ.๑๕ แผ่นที่ ๔๒๕ ถึงแผ่นที่ ๔๒๙ และข้อความว่า “อยู่ด้วยกันด้วยความสามัคคีไม่ได้ ...ก็แบ่งแยกกันอยู่ มึงกับกูแยกแผ่นดินกันไปเลย” ไปติดบนสะพานลอยย่านอนุสรณ์สถาน ถนนวิภาวดีรังสิต ใกล้สนามบินดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ตามเอกสารหมายเลข จ.๑๖ แผ่นที่ ๔๘๓ วันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๗ ได้มีประกาศเรื่องพื้นที่ปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีผลบังคับใช้ระหว่างวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๗ ถึงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๗ ตามเอกสารหมายเลข จ.๑๖ แผ่นที่ ๔๘๘ และแผ่นที่ ๔๘๙ และได้มีคำสั่งกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรที่ ๑๑๐/๒๕๕๗ เรื่อง การจัดตั้งศูนย์อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อย (ศอ.รส.) ตามเอกสารหมายเลข จ.๑๖ แผ่นที่ ๕๐๐ และแผ่นที่ ๕๐๑ วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๗ มีกลุ่มผู้ชุมนุมกล่าวทางโทรทัศน์ช่องเอเชียอัปเดตที่ห้างสรรพสินค้าอิมพีเรียลเวิลด์ลาดพร้าว ชักชวนกลุ่มมวลชนมาชุมนุมและปิดล้อมสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี เพื่อให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ข้าราชการ และลูกจ้างปฏิบัติงานได้ ต่อมาวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๗ ได้มีผู้ชุมนุมปิดล้อมสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ วันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ คณะรักษาความสงบแห่งชาติเข้าควบคุมอำนาจในการปกครองประเทศ เป็นเหตุให้จำเลยพ้นจากการรักษาการในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โจทก์ส่งรายงาน เอกสาร และความเห็นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องจำเลย

อัยการสูงสุดเห็นว่ารายงาน เอกสาร และความเห็นที่โจทก์ส่งให้ยังไม่สมบูรณ์พอที่จะดำเนินคดีได้ จึงมีการตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างผู้แทนฝ่ายอัยการสูงสุดและผู้แทนฝ่ายโจทก์เพื่อดำเนินการรวบรวม พยานหลักฐาน แต่คณะกรรมการร่วมดังกล่าวไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินการฟ้องคดีได้ ตามเอกสารหมาย จ.๘ แผ่นที่ ๓๖๔ ถึงแผ่นที่ ๓๖๗ โจทก์จึงฟ้องคดีเองตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๗ วรรคสาม ตามเอกสารหมาย จ.๘ เป็นคดีนี้

ปัญหาต้องวินิจฉัยประการแรกมีว่า จำเลยกระทำความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้น การปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือโดยทุจริต และฐานเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่ง ผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตหรือไม่ เห็นสมควรวินิจฉัยข้ออ้างของจำเลยตามคำร้องขอให้วินิจฉัยชี้ขาดเบื้องต้นในปัญหาข้อกฎหมายฉบับลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๕ เสียก่อน ซึ่งจำเลยยกข้อต่อสู้ว่า จำเลยไม่มีอำนาจหน้าที่ตามที่โจทก์ฟ้อง เนื่องจากข้อเท็จจริงตามฟ้องเป็นเรื่องที่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของจำเลย หรือจำเลยมิได้ใช้อำนาจหน้าที่ ในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย นั้น เห็นว่า ขณะเกิดเหตุจำเลยยังคงรักษาการในตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีอำนาจหน้าที่เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในกระทรวงมหาดไทย และรับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และผลสัมฤทธิ์ของงานในกระทรวง ให้สอดคล้องกับนโยบาย ที่คณะรัฐมนตรีแถลงไว้ต่อรัฐสภา หรือที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ และมีอำนาจสั่งราชการ และบังคับบัญชาเพื่อให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรี ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๐ และจำเลยมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบำบัดทุกข์บำรุงสุข การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน การอำนวยความสะดวกของสังคม การส่งเสริมและพัฒนา การเมืองการปกครอง การพัฒนาการบริหารราชการส่วนภูมิภาค การปกครองท้องถิ่น การส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และพัฒนาชุมชน การทะเบียนราษฎร ความมั่นคงภายใน กิจการสาธารณภัย และการพัฒนาเมืองและราชการอื่น ตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทยหรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงมหาดไทย ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๓๐ อันเป็นหน้าที่ทั่วไป ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในการกำกับดูแลการปฏิบัติราชการหรือสั่งการฝ่ายต่าง ๆ เพื่อให้เป็นไป

ตามเป้าหมายในการบริหารงานที่รับผิดชอบซึ่งในคดีนี้คือการรักษาความสงบเรียบร้อย โดยในทางปฏิบัติที่ผ่านมารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยก็ใช้อำนาจเข้าไปสั่งการในเรื่องที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย ดังปรากฏจากคำเบิกความของ นายวิบูลย์ สงวนพงศ์ พยานโจทก์ซึ่งดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงมหาดไทย (ในขณะเกิดเหตุ) ว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (จำเลย) เคยมีข้อสั่งการในที่ประชุมกระทรวงมหาดไทย ครั้งที่ ๕/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๕๖ สั่งการเรื่อง การแก้ไขปัญหากลุ่มผู้ชุมนุมตามเอกสารหมายเลข จ.๖๑ ดังนี้ ข้อเท็จจริงจากการไต่สวนแสดงให้เห็นชัดเจนว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการกำกับดูแลและสั่งการให้พนักงานฝ่ายปกครองดำเนินการให้มีผลสอดคล้องกับนโยบายหรือแนวทางที่จำเลยกำหนดในเรื่อง การรักษาความสงบเรียบร้อย เมื่อขณะเกิดเหตุจำเลยรักษาการในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จำเลยต้องปฏิบัติหน้าที่เท่าที่จำเป็นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งใช้บังคับในขณะเกิดเหตุ มาตรา ๑๘๑ อันรวมถึงการรักษาความสงบเรียบร้อยในส่วนที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ตนด้วย ดังนั้น จำเลยจึงมีอำนาจหน้าที่ตามที่โจทก์ฟ้อง แต่การที่จะถือว่าจำเลยปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ที่เป็นความผิดฐานนี้ต้องเป็นกรณีที่มีหน้าที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นโดยตรงตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๙ วรรคท้าย มิใช่ว่าจำเลยจะต้องมีข้อสั่งการหรือต้องดำเนินการในทุกครั้งทุกเรื่องเสมอไปจึงจะถือว่าได้ปฏิบัติหน้าที่แล้ว ซึ่งการที่จะพิจารณาว่าจำเลยต้องดำเนินการใดให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาและข้อเท็จจริงในแต่ละกรณีไป กรณีจึงมีข้อต้องวินิจฉัยต่อไปว่า จำเลยปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือโดยทุจริตตามฟ้องหรือไม่ องค์คณะผู้พิพากษาเสียงข้างมากเห็นว่า พยานหลักฐานจากการไต่สวนได้ความว่า วันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ นายธงชัย ได้จัดทำบันทึกรายงานสถานการณ์ข่าวการชุมนุมของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ ที่อาคารลิปตพัลลภฮอลล์ สนามกีฬาเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา จังหวัดนครราชสีมา โดยมี นายชยาวุธ เป็นผู้ลงนามในบันทึกข่าววิทยุในราชการกรมการปกครอง ส่วนที่สุด ที่ นม ๐๐๑๘๒/๑๙๒ ลงวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงมหาดไทย และอธิบดีกรมการปกครอง โดยเสนอการปฏิบัติว่าให้จัดเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองติดตามความเคลื่อนไหว และแจ้งตำรวจภูธรจังหวัดนครราชสีมาจัดเจ้าหน้าที่ตำรวจดูแลความสงบเรียบร้อย จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ ตามเอกสารหมายเลข จ.๑๑ จากข้อความในบันทึกข่าววิทยุฉบับดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ขณะนั้นยังไม่ปรากฏ

ข้อเท็จจริงใดบ่งชี้ว่าการนัดชุมนุมนั้นจะมีใช่เป็นการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ ทั้งปรากฏว่าเป็นการนัดชุมนุมภายในอาคารลิปตพัลลภฮอลล์เพียงชั่วคราว นายชัช และ นายชยาวุธ ก็ได้เสนอแนวทางปฏิบัติเพียงว่าให้ติดตามความเคลื่อนไหวและดูแลความสงบเรียบร้อยเท่านั้น กรณีจึงไม่มีเหตุที่จำเลยจะต้องสั่งการเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะหรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย และยังไม่มีเหตุที่จำเลยจะต้องสั่งการเพื่อให้ใช้มาตรการจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมเพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงของชาติหรือความปลอดภัย ความสงบเรียบร้อย หรือการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น แม้ต่อมาจำเลยจะเดินทางไปร่วมการชุมนุมและกล่าวปราศรัยในที่เกิดเหตุ อันเป็นข้อบ่งชี้ว่าจำเลยทราบถึงการชุมนุมดังกล่าวก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาถึงระยะเวลาตั้งแต่มีการรายงานข่าววิทยุจนถึงวันชุมนุมเป็นเวลาเพียง ๒ วัน ทั้งก็ไม่ปรากฏว่าจำเลยได้รับทราบบันทึกรายงานข่าววิทยุฉบับดังกล่าวด้วยตนเองหรือไม่ เมื่อใดประกอบกับข้อเท็จจริงยังได้ความจาก นายวิบูลย์ เบิกความว่า กระทรวงมหาดไทยถูกปิดล้อมตั้งแต่วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๖ เป็นเวลาประมาณ ๖ เดือน ดังนี้ กรณีจึงไม่แน่ว่าในช่วงเวลาเกิดเหตุตามฟ้องจำเลยจะมีข้อมูลครบถ้วนและมีเวลาเพียงพอที่จะใช้ดุลพินิจในการพิจารณาสั่งการผู้ใต้บังคับบัญชาได้อย่างรอบคอบเพียงใด นอกจากนี้ ยังได้ความจาก นายวิบูลย์ อีกว่า รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย เคยมีข้อสั่งการในที่ประชุมกระทรวงมหาดไทย ครั้งที่ ๖/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๕๓ สั่งการขอให้ทุกจังหวัดดูแลรักษาความปลอดภัยอาคารสถานที่ราชการ จัดประชุมผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจและเป็นการกระตุ้นเตือนให้ระวัง การดำเนินคดีต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับรู้และเข้าใจว่าการกระทำความผิดต้องได้รับการลงโทษตามกฎหมาย ตามเอกสารหมายเลข จ.๖๐ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีข้อสั่งการในที่ประชุมกระทรวงมหาดไทย ครั้งที่ ๕/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๕๖ สั่งการเรื่อง การแก้ไขปัญหากลุ่มผู้ชุมนุม โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดดำเนินการ ๑) จัดทำแผนเผชิญเหตุกรณีเหตุการณ์ชุมนุม โดยกำหนดขั้นตอน/ผู้รับผิดชอบให้ชัดเจน และใช้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทั้งในเรื่องการข่าว การประชาสัมพันธ์ การทำความเข้าใจกับผู้ชุมนุมและประชาชนในพื้นที่ การดูแลความปลอดภัย การดูแลเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน การติดต่อสื่อสาร ฯลฯ ให้ครอบคลุมทุกประเด็นที่เกี่ยวข้อง ๒) จัดแผนเผชิญเหตุเป็นการเฉพาะ เช่น แผนเผชิญเหตุกลุ่มผู้ชุมนุมยางพารา/ปาล์มน้ำมัน แผนเผชิญเหตุเฉพาะพื้นที่ เป็นต้น ๓) ติดตามความเคลื่อนไหวกลุ่มผู้ชุมนุมที่มีการเคลื่อนย้ายอยู่ในพื้นที่ความรับผิดชอบ พร้อมทั้งดูแลและทำความเข้าใจกับกลุ่มผู้ชุมนุมเพื่อเป็น

การระงับยับยั้งการเคลื่อนย้ายสู่ส่วนกลาง/พื้นที่อื่น ๆ ตามเอกสารหมาย จ.๖๑ ซึ่งแสดงว่าจำเลยเองเคยมีข้อสั่งการไว้บ้างแล้ว การที่ นายธงชัย และ นายชยาวุธ เสนอบันทึทักขาววิทย์ฉบับดังกล่าวจึงเห็นได้ว่าเป็นการรายงานเพื่อให้ทราบว่าจะดำเนินการไปตามข้อสั่งการที่มีอยู่เดิมเท่านั้น มิได้มีข้อเสนอใดเพื่อให้จำเลยมีข้อสั่งการ และข้อเท็จจริงก็ปรากฏว่าจังหวัดนครราชสีมาได้จัดทำแผนเผชิญเหตุเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการชุมนุมประท้วงเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ และได้จัดตั้งศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหาการชุมนุมประท้วงขึ้นตามเอกสารหมาย จ.๒๕ และ จ.๒๖ อีกทั้งสถานีตำรวจภูธรโพธิ์กลางได้มีการจัดเจ้าหน้าที่พนักงานตำรวจไปดูแลความสงบเรียบร้อย ตามเอกสารหมาย จ.๒๗ ดังนั้น พนักงานฝ่ายปกครองและเจ้าพนักงานตำรวจจึงได้ดูแลสถานการณ์การชุมนุมตามหน้าที่อยู่แล้ว กรณีไม่จำเป็นต้องขอให้จำเลยมีข้อสั่งการเสียก่อน แต่อย่างใด นอกจากนั้น นายวิบูลย์ เบิกความต่อไปว่า พยานได้เน้นย้ำให้ทางจังหวัดปฏิบัติหน้าที่คือรักษาความสงบเรียบร้อยไม่ให้เกิดเหตุการณ์รุนแรง ส่วนการดำเนินการตามแผนเผชิญเหตุหรือเรื่องที่ผิดกฎหมายจังหวัดต้องดำเนินการอันเป็นการสั่งการตามหน้าที่ของปลัดกระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นพนักงานฝ่ายปกครองที่กฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๑๖) และ (๑๗) (ก) เช่นนี้ จำเลยจึงหาจำต้องมีข้อสั่งการในเรื่องเดียวกันซ้ำอีกไม่ยิ่งกว่านั้น ผู้ชุมนุมกลุ่ม นปช. ได้แสดงออกซึ่งการไม่ยอมรับการกระทำของฝ่ายที่ต่อต้านรัฐบาลแล้ว ก็ได้ยุติการชุมนุมเองเมื่อเวลา ๑๘.๔๐ นาฬิกา โดยไม่ได้ก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยหรือเกิดความเสียหายในบริเวณที่ชุมนุม ซึ่งตามบันทึกรายงานข่าววิทย์ฉบับลงวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ เอกสารหมาย จ.๑๓ ก็มีได้รายงานแนวโน้มว่าจะเกิดความรุนแรง แต่อย่างใด ส่วนการที่จะต้องมีข้อสั่งการเป็นพิเศษตามคำเบิกความของ นายวิบูลย์ นั้น ก็เป็นเรื่องที่จะต้องมีเหตุการณ์พิเศษเกิดขึ้น ซึ่งย่อมไม่อยู่ในวิสัยที่จำเลยจะคาดหมายและสั่งการล่วงหน้าทั้งหมดได้ ดังจะเห็นได้จากทางใต้สวนไม่มีพยานโจทก์ปากใดเบิกความยืนยันชัดเจนว่า จำเลยควรจะต้องมีข้อสั่งการอย่างใดจึงจะถือได้ว่าเป็นการบริหารจัดการที่มีขอบเขตและกำหนดระยะเวลาเหมาะสมไม่เกินกว่ากรณีแห่งความจำเป็นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย การกระทำของจำเลยส่วนนี้ จึงยังถือไม่ได้ว่าเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือโดยทุจริต ส่วนข้อที่จำเลยกล่าวปราศรัยยอมรับข้อเสนอของกลุ่ม นปช. โดยจำเลยมิได้สั่งการ ตรวจสอบ หรือดำเนินการใดเพื่อระงับยับยั้งมิให้มีการดำเนินการตามข้อเสนอของกลุ่ม นปช. นั้น เห็นว่า จำเลยเดินทางมาร่วมชุมนุมในช่วงท้ายของการชุมนุมเวลาประมาณ ๑๗ ถึง ๑๘ นาฬิกา โดยไม่ปรากฏว่าจำเลยได้รับทราบเนื้อหา

คำปราศรัยในลักษณะให้มีการแบ่งแยกประเทศของแกนนำคนอื่นก่อนหน้านี้ คงปรากฏเพียงว่าก่อนที่จำเลยกล่าวปราศรัยนั้น นายณัฐวุฒิ ได้กล่าวปราศรัยแจ้งแนวทางและข้อเสนอของกลุ่ม นปช. ต่อผู้ชุมนุมรวมทั้งจำเลย แล้วจำเลยได้กล่าวปราศรัยรับข้อเสนอที่ นายณัฐวุฒิ สรุปลงให้ฟัง ซึ่งเมื่อพิจารณาข้อเสนอดังกล่าวแล้วมีเนื้อหาสรุปว่า ขอให้นายกรัฐมนตรีไม่ต้องไปรับทราบข้อกล่าวหาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หากมีการวินิจฉัยกรณีใด ๆ จากองค์กรอิสระขัดกับหลักยุติธรรมขาดความชอบธรรม ให้รัฐบาลให้นายกรัฐมนตรี แสดงอารยะขัดขืนไม่ยอมรับการใช้อำนาจอันยุติธรรมขององค์กรอิสระ ให้รัฐบาลพิจารณาสถานที่และเตรียมความพร้อมหากจำเป็นต้องตั้งที่ทำการรัฐบาลในภาคเหนือหรือภาคอีสาน ให้รัฐบาลดำเนินการตั้งรัฐบาลพลัดถิ่น ถ้ามีการนัดหมายชุมนุมใหญ่หรือเคลื่อนขบวนเข้ากรุงเทพมหานคร ให้ นปช. เคลื่อนไหวอย่างเสรีได้เต็มที่แบบที่ กปปส. ทำ อย่ากล่อมบ้านใครก็กล่อม อย่าปิดหน่วยงานไหนก็ปิด อย่าประกาศตั้งกองกำลังไล่ล่าใครก็ตั้ง อย่าจะปิดถนนก็สายก็ปิดได้ อย่าจะทำอะไรแบบที่ นายสุเทพ กับพวกทำขอให้ทำตามสบายเพราะคำพิพากษาได้คุ้มครองไว้ ถ้าถึงเวลาเข้ากรุงเทพ เหตุการณ์คับขันสถานการณ์ได้เสีย ประกาศขัดดาวน้ององค์กรอิสระทุกหน่วยงานทุกองค์กร ไม่น่ามีปัญหา เพราะ กปปส. ทำได้ เราก็กทำได้ หลังจากวันนี้ ดูทีวีติดตามการแถลงข่าวแล้วให้ท่านเตรียมความพร้อมอาจจะมี การวอร์มอัพกันที่ต่างจังหวัดก่อน ซึ่งเห็นได้ว่าข้อเสนอเหล่านี้มิได้มีการกำหนดวันเวลาและสถานที่ที่จะเคลื่อนไหวให้เป็นที่แน่นอน โดยให้ผู้ชุมนุมรอการแถลงข่าวก่อน ข้อเสนอดังกล่าวจึงมีลักษณะเป็นการเสนอวิธีการสำหรับเหตุการณ์ในอนาคตซึ่งขณะนั้นยังไม่ทราบได้ว่าจะเกิดขึ้นจริงหรือไม่ กรณีจึงเป็นเรื่องที่ยังอยู่ในขั้นตอนหรือเตรียมการของผู้ชุมนุมซึ่งย่อมจะมีความคิดเห็นได้ แต่หาใช่เป็นเหตุอันกำลังจะเกิดขึ้นจริงที่จำเลยจะต้องเร่งสั่งการเพื่อมิให้เกิดความเสียหาย นอกจากนั้น การที่จำเลยกล่าวปราศรัยว่าจำเลยในนามของรัฐบาลก็จะขออนุญาตรับข้อเสนอทุกข้อของกลุ่มชุมนุมนั้น ก็ได้เป็นการใช้ตำแหน่งหรือใช้อำนาจในหน้าที่สั่งการแก่เจ้าพนักงานปกครองหรือหน่วยงานในบังคับบัญชาของจำเลยที่อยู่ในที่ชุมนุม โดยพยานโจทก์ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานก็มีได้มีผู้ได้อ่านคำปราศรัยของจำเลยในขณะเกิดเหตุมาเป็นข้อสั่งการในการปฏิบัติราชการแต่อย่างใด ประกอบกับข้อเสนอดังกล่าวแต่ละข้อก็หาใช่เรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยที่จำเลยจะสามารถรับมาดำเนินการตามหน้าที่จนบรรลุผลสำเร็จได้ดังคำรับข้อเสนอของจำเลย อีกทั้งการที่จะให้จำเลยสั่งการเพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเร่งชี้แจงสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชนนั้น ก็เป็นเรื่องที่มีข้อสั่งการในที่ประชุมกระทรวงมหาดไทย ครั้งที่ ๖/๒๕๕๓ และครั้งที่ ๕/๒๕๕๖

กำหนดไว้ก่อนแล้ว ส่วนการที่จะกำหนดแนวทางเพิ่มเติมเพื่อมอบให้เจ้าหน้าที่ถือปฏิบัตินั้นก็มิใช่เรื่องง่าย เนื่องจากข้อเท็จจริงปรากฏตามฟ้องว่า สถานการณ์บ้านเมืองในขณะนั้นเกิดปัญหาความขัดแย้งและความแตกแยกของชนในชาติจนถึงขั้นที่ต้องมีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๖ และต่อมาได้มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี และอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๗ นอกจากนั้น ยังได้ความจาก นายวิบูลย์ อีกว่า ในส่วนการประชุมของกลุ่มผู้ชุมนุมอีกฝ่ายหนึ่งที่ปิดล้อมสถานที่ต่าง ๆ รวมทั้งกระทรวงมหาดไทยนั้นจำเลยก็ได้มีข้อสั่งการใดเช่นกัน จากพฤติการณ์ทั้งหมดที่วินิจฉัยมาแล้วข้างต้น แม้ข้อเสนอของกลุ่มผู้ชุมนุมอาจเป็นประโยชน์ทางการเมืองแก่พรรคเพื่อไทยที่จำเลยเป็นหัวหน้าพรรค แต่เมื่อข้อเสนอดังกล่าวมิได้มีการดำเนินการโดยจริงจัง การที่จำเลยมิได้สั่งการตรวจสอบหรือดำเนินการใดเพื่อระงับยับยั้งมิให้มีการดำเนินการตามข้อเสนอดังกล่าวนั้น กรณียังถือไม่ได้ว่าจำเลยปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่อันพึงคาดหมายได้จากจำเลยในฐานะรักษาการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในภาวะเช่นนั้น พยานหลักฐานตามการไต่สวนไม่มีน้ำหนักที่จะรับฟังได้ว่า จำเลยกระทำความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือโดยทุจริต และฐานเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่ง ผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตตามที่โจทก์ฟ้อง

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยประการต่อไปว่า จำเลยกระทำความผิดฐานกระทำให้ปรากฏแก่ประชาชนด้วยวาจา หนังสือหรือวิธีอื่นใดอันมิใช่เป็นการกระทำภายในความมุ่งหมายแห่งรัฐธรรมนูญ หรือมิใช่เพื่อแสดงความคิดเห็น หรือติชมโดยสุจริต เพื่อให้เกิดความปั่นป่วนหรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชนถึงขนาดที่จะก่อความไม่สงบขึ้นในราชอาณาจักร หรือเพื่อให้ประชาชนล่วงละเมิดกฎหมายแผ่นดินตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๖ (๒) (๓) ตามฟ้อง หรือไม่ สำหรับความผิดข้อหานี้ เห็นควรวินิจฉัยก่อนว่า โจทก์มีอำนาจฟ้องสำหรับความผิดข้อหานี้หรือไม่ องค์คณะผู้พิพากษามีมติเสียงข้างมากเห็นว่า เดิมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งใช้บังคับในขณะเกิดเหตุมิได้บัญญัติให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการไต่สวน

ข้อเท็จจริงข้อหาความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๖ แม้จะเป็นความผิดที่เกี่ยวข้องกับความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการก็ตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๖๑ โดยมาตรา ๒๘ ประกอบมาตรา ๓๐ เพิกษ์บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจไต่สวนข้อเท็จจริงข้อหาความผิดที่เกี่ยวข้องกับความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการของผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยได้ด้วย ซึ่งสำหรับคดีนี้ก็คือข้อหาความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๖ (๒) (๓) นั้นเอง แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ก็กำหนดเงื่อนไขไว้ในมาตรา ๕๕ (๒) ว่า ห้ามมิให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. รับหรือยกเรื่องที่มีการดำเนินการต่อผู้ถูกร้องหรือผู้ถูกกล่าวหาตามกฎหมายอื่นเสร็จสิ้นและเป็นไปโดยชอบแล้ว และไม่มีเหตุอันควรสงสัยว่าการดำเนินการนั้นไม่เที่ยงธรรม เว้นแต่มีหลักฐานปรากฏชัดแจ้งและคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าเป็นกรณีที่เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง เมื่อได้ความว่ามีผู้กล่าวโทษจำเลยจากการกระทำตามฟ้องโจทก์ว่าเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๓, ๑๑๔, ๑๑๖ และ ๑๑๙ ต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองพิษณุโลกเมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๗ และพนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องเมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๙ ต่อมาเมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑ พนักงานอัยการมีความเห็นสั่งไม่ฟ้องจำเลย ตามเอกสารหมาย จ.๓๓ แผ่นที่ ๙๗๑ ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๗ บัญญัติว่า “เมื่อมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีแล้ว ห้ามมิให้มีการสอบสวนเกี่ยวกับบุคคลนั้นในเรื่องเดียวกันนั้นอีก...” ดังนั้น คำสั่งของพนักงานอัยการจึงเป็นคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี มีผลเท่ากับว่าได้มีการดำเนินการต่อจำเลยในการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๖ (๒) (๓) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อันเป็นกฎหมายอื่นเสร็จสิ้นแล้ว เมื่อสำนวนการไต่สวนของโจทก์ไม่ปรากฏว่าการดำเนินการของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเป็นไปโดยไม่ชอบ หรือมีกรณีต้องด้วยข้อยกเว้นของมาตรา ๕๕ (๒) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ย่อมไม่มีอำนาจรับหรือยกเรื่องเกี่ยวกับการกระทำของจำเลยในข้อหาความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๖ (๒) (๓) ขึ้นไต่สวนอีก จึงเป็นเหตุให้โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง ปัญหาเรื่องอำนาจฟ้องเป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ศาลย่อมมีอำนาจ

ยกขึ้นวินิจฉัยเองได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙๕ วรรคสอง ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๘ วรรคสาม กรณีไม่ต้องวินิจฉัยพยานหลักฐานอีกต่อไป

พิพากษายกฟ้อง.

นางนุจรินทร์ จันทรพรายศรี

นายวรพงศ์ จิระภาค

นายลาซิต ไชยอนงค์

นายอริคม อินทุภูติ

นายก๊กก้อง สมเกียรติเจริญ

นายยงยุทธ แสงรุ่งเรือง

นายชัยเจริญ ดุษฎีพร

นายสวัสดิ์ สุรวัฒนานันท์

นายพันธุ์เลิศ บุญเลี้ยง